

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧУГУЄВО-БАБЧАНСЬКИЙ ЛІСОВИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Т.в.о. директора Чугуєво-
Бабчанського лісового фахового
коледжу

Валерій СОЛОДОВНИК

02.09.2024

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
ЛІСОВІ КУЛЬТУРИ І ЛІСОМЕЛІОРАЦІЯ

Освітньо-професійний ступінь	фаховий молодший бакалавр
Освітньо-професійна програма	Лісове господарство
Галузь знань	20 Аграрні науки та продовольство
Спеціальність	205 Лісове господарство

Укладач: ДРАННИК Тетяна Володимирівна, викладач Чугуєво-Бабчанського лісового фахового коледжу

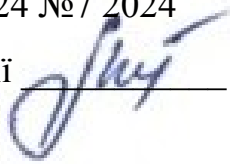
Рецензент: ЯКОВЛЄВА Майя Павлівна, викладач Чугуєво-Бабчанського лісового фахового коледжу

Редактор: ГРАЙВОРОНСЬКА Зоя Іванівна, методист Чугуєво-Бабчанського лісового фахового коледжу.

Програма складена на основі освітньо-професійної програми Мисливське господарство для підготовки здобувачів освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» за спеціальністю 205 Лісове господарство.

Розглянуто і схвалено цикловою комісією
спеціальності 205 Лісове господарство
Чугуєво-Бабчанського лісового фахового коледжу.

Протокол від 27.06.2024 №7 2024

Голова циклової комісії Надія ЛІТВІНОВА

Погоджено методичною радою
Чугуєво – Бабчанського
лісового фахового коледжу
Протокол від 28. 06 .2024 №6

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Зміст навчальної дисципліни «Лісові культури і лісомеліорація» передбачає підготовку студентів до самостійного виконання виробничо-технологічної та організаційної роботи, зв'язаної з вирощуванням лісу, починаючи від заготівлі насіння до переведення лісових культур в покриту лісом площу.

Знання дисципліни необхідні спеціалісту лісової галузі при проведенні робіт на лісонасінневій базі, в лісовому розсаднику, при створенні лісових культур та захисних насаджень.

У відповідності з кваліфікаційною характеристикою спеціаліста дисципліна складається із наступних розділів:

- Лісонасіннева справа
- Лісові розсадники
- Виробництво лісових культур
- Лісова меліорація
- Основи плідівництва

При вивченні програмного матеріалу необхідно враховувати структурно-логічні зв'язки з дисциплінами: «Лісівництво», «Ботаніка», «Основи геодезії», «Основи механізації лісового господарства», «Мисливствознавство» та ін.

Дисципліна «Лісові культури і лісомеліорація» вивчається на теоретичних і практичних заняттях.

В процесі навчання студенти повинні бути зорієнтовані не тільки на одержання знань і навичок, а і на самостійне творче вирішення лісівничих організаційних, технічних завдань, які виникають в процесі виробничої практики.

Однією з головних умов при проведенні занять є робота з галузевою нормативною документацією.

Теоретичні знання закріплюються на практичних заняттях. Провідна роль на практичних заняттях належить розбору проблемних ситуацій, розв'язування задач з індивідуальними вихідними даними різного ступеня складності. Разом із цим повинна бути максимально використана самостійна робота студентів з навчальною та довідковою літературою.

При вивченні дисципліни викладачу необхідно, враховуючи підготовку студентів, визначити перелік робіт, об'єм навчальної інформації і питань програми для самостійного вивчення на заняттях і в позаурочний час.

Самостійне вивчення матеріалу

рекомендовано проводити за наведеною нижче літературою та даними методичними вказівками. Підсумковий контроль – екзамен, проводиться наприкінці вивчення дисципліни.

Самостійне позаурочне вивчення студентами програмного матеріалу контролюється на заняттях.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:

Знати :

- основні положення лісового законодавства України, технологію і організацію лісонасінної справи на селекційній основі, агротехніку вирощування садивного матеріалу,
- технологію створення лісових культур, технологію виконання лісомеліоративних робіт, основи плідівництва.

Вміти :

- оцінювати урожай насіння,
- організовувати заготівлю лісонасінної сировини, її переробку, зберігання насіння,
- складати технічну документацію з лісонасінневої справи, організовувати роботи в лісовому розсаднику,
- розпізнавати основні види деревних та чагарникових порід за насінням і сходами, готувати насіння до сівби,
- проводити посів і посадку деревних та чагарникових порід,
- проводити догляд за ними,
- організовувати роботи на садінні лісу,
- аналізувати роботи виробничої діяльності лісокультурної бригади, застосовувати законодавчі акти і нормативну документацію,

- складати відповідну технічну документацію.

А також набути :

2.4. Загальні компетентності (ЗК)

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК9. Здатність організовувати діяльність з урахуванням вимог безпеки ж

2.5. Спеціальні компетентності (СК):

СК2. Здатність організовувати виконання виробничих завдань з ведення лісового та мисливського господарства.

СК4. Здатність проводити лісівничі вимірювання із вибором засобів вимірювання згідно з встановленими рекомендаціями.

СК5. Здатність до створення, вирощування та формування лісових насаджень, володіння методами природного відновлення лісів.

СК6. Здатність вибирати типове устаткування та машини для вирішення професійних завдань.

СК7. Здатність реалізовувати ефективні заходи з організації господарства, підвищення продуктивності насаджень, їх біологічної стійкості, ощадливого використання лісових ресурсів.

СК9. Здатність розуміти проєктну документацію, зокрема описи, положення, інструкції та інші документи.

СК10. Здатність організовувати роботу малих колективів виконавців.

СК11. Здатність формувати почуття відповідальності за виконану роботу.

СК12. Здатність формувати екологічне мислення і свідомість, ставлення до природи як унікальної цінності, що забезпечує умови проживання людства, о

2.6. Результати навчання (РН):

РН1. Застосовувати базові гуманітарні, природничо-наукові та професійні знання для вирішення виробничих завдань лісгосподарської галузі.

РН2. Здійснювати пошук інформації з різних джерел для використання у професійній діяльності.

РН3. Знаходити оптимальні рішення у професійній діяльності, аналізувати та впроваджувати результати лісівничих досліджень.

РН4. Застосовувати знання про процеси росту і розвитку лісостанів, знати сучасні теоретичні та практичні засади ведення лісового, мисливського господарств.

РН5. Застосовувати сучасні технологічні процеси та необхідне обладнання, інструменти для виконання завдань виробничого процесу з урахуванням збереження довкілля.

РН6. Застосовувати знання із економіки, законодавчих актів, нормативно - довідкових матеріалів, організаційно-управлінської документації для ефективної організації своєї відповідальності за стан довкілля і діяльності та охорони праці.

ОРІЄНТОВНИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва розділу, теми	Обсяг годин					
		Всього	На заняттях	в тому числі			Самостійні
				Лекції	Лабораторні	Практичні	
1	2	3	4	5	6	7	8
	Вступ	6	1	1			5
1.	Розділ 1. Лісонасінна справа						
	Т.1.Плодоношення деревних та чагарникових порід. Облік врожаю насіння.	6	3	3			3
2.	Т.2.Лісова селекція і насінництво. Створення постійної лісонасінної бази.	11	4	4			7
3.	Т.3.Технологія заготівлі та переробки лісонасінної сировини.	16	6	4		2	10
4.	Т.4.Зберігання плодів і насіння.	7	2	2			5
5.	Т.5.Визначення посівних якостей лісового насіння.	14	10	6	2	2	4
	Всього	60	26	20	2	4	34
6.	Розділ 2. Лісові розсадники						
	Т.6.Лісові розсадники і організація їх території.	2	2	2			
7.	Т.7.Обробіток ґрунту в розсаднику і заходи збереження та підвищення його родючості.	5	4	4			1
8.	Т.8.Технологія вирощування сіянців	6	6	6			
9.	Т.9.Технологія вирощування саджанців.	4	4	4			

10.	Т.10.Технічне приймання, інвентаризація, викопування та зберігання садивного матеріалу в розсаднику.	4	4	4			
11.	Т.11.Організація робіт в лісових розсадниках.	2	2	2			
	<i>Всього по розділу</i>	<i>23</i>	<i>22</i>	<i>22</i>			<i>1</i>
12.	Розділ 3. Вирощування лісових культур Т.12.Загальні положення лісовирощування.	12	8	6		2	4
13.	Т.13.Обробіток ґрунту під лісові культури.і застосування добрив	8	4	4			4
14.	Т.14.Висівання і садіння лісу.	18	10	8		2	8
15.	Т.15.Догляд за лісовими культурами.	9	4	4			5
16.	Т.16.Культури головних деревних порід і порід цільового призначення.	6	2	2			4
17.	Т.17.Проектування лісових культур та оцінка їх якості.	14	7	5		2	7
	<i>Всього по розділу</i>	<i>67</i>	<i>31</i>	<i>29</i>		<i>6</i>	<i>33</i>
	Разом за семестр	90	57	51		6	33
18.	Розділ 4. Лісова меліорація Т.18.Ерозія ґрунтів та боротьба з нею.	5	2	2			3
19.	Т.19.Полезахисне лісорозведення.	11	4	4			7
20.	Т.20.Захисні насадження на пасовищних землях.	5	2	2			3
21.	Т.21.Захисні насадження і залісення пісків.	6	2	2			4
22.	Т.22.Захисні насадження вздовж шляхів транспорту.	6	2	2			4

23.	Т.23.Осушення лісових земель.	6	2	2			4
	<i>Всього по розділу :</i>	<i>39</i>	<i>14</i>	<i>14</i>			<i>25</i>
24.	Розділ 5. Основи плідівництва . Т.24.Поняття про галузь. Сорт та районований асортимент плодових культур для України.	6	2	2			4
25.	Т.25. Вирощування садивного матеріалу плодових порід.	5	2	2			3
26.	Закладання плодового саду та догляд за ним.	10	4	4			6
	<i>Всього по розділу :</i>	<i>21</i>	<i>8</i>	<i>8</i>			<i>13</i>
	Разом за семестр :	60	22	22			38
		210	105	93	2	10	105

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

ВСТУП

Визначення дисципліни, її зміст і завдання, зв'язок з іншими дисциплінами. Об'єкти лісокультурних та лісомеліоративних робіт. Коротка історія штучного лісорозведення в Україні. Стан лісорозведення та перспективи його розвитку.

РОЗДІЛ І. ЛІСОНАСІННЄВА СПРАВА

Тема 1.Плодоношення деревних та чагарникових порід і облік врожаю насіння

Початок плодоношення деревних та чагарникових порід, періодичність плодоношення і насінні роки. Фактори, що впливають на плодоношення. Відносна оцінка врожаю. Шкала Каппера. Кількісний облік врожаю. Прогноз врожаю.

Тема 2. Лісова селекція і насінництво. Створення постійної лісонасінної бази.

Поняття про лісову селекцію та її задачі. Селекційна інвентаризація та

відбір у лісонасінній справі. Селекційна оцінка дерев та деревостанів. Категорії лісівничої цінності насіння, технологія створення лісонасінної бази. Закладання і формування лісонасінної плантації насінного і вегетативного походження, способи щеплень, що застосовуються. Закладання і формування постійних і тимчасових лісонасінних ділянок. Заходи по забезпеченню значного і регулярного плодоношення лісонасінних ділянок і плантацій.

Лісонасінне районування і переміщення насіння.

Тема 3. Технологія заготівлі та переробки лісонасіннєвої сировини.

Терміни збору плодів і насіння. Попереднє обстеження лісонасінних об'єктів перед заготівлею насіння та внутрішньогосподарська оцінка їх якості. Способи заготівлі лісонасінної сировини основних лісоутворюючих порід. Механізація робіт при заготівлі плодів і шишок. Приймання, облік та зберігання лісонасіннєвої сировини. Одержання насіння із шишок шпилькових порід в шишкосушарках. Технологія одержання насіння із шишок в шишкосушарках різних типів.

Одержання з шишок насіння модрина, ялиці, кедра. Обезкрилювання та очищення насіння шпилькових порід. Одержання насіння із сухих та соковитих плодів. Вихід чистого насіння.

Техніка безпеки при переробці насінної сировини.

Практична робота № 1.

Розв'язування задач з використанням нормативної і технічної документації. Ознайомлення з актом попереднього обстеження лісонасінного об'єкта перед заготівлею насіння.

Складання наряду-акту на заготівлю та переробку лісонасінної сировини. Ознайомлення з будовою і роботою шишкосушарки.

Підготовка до проведення інструктажу робітників по заготівлі плодів і насіння конкретних порід та інструктажу з техніки безпеки на робочому місці.

Теми 4. Зберігання плодів та насіння.

Умови зберігання. Зберігання шишок і насіння шпилькових та листяних порід.

Контроль за станом насіння при зберіганні. Зберігання жолудів. Упаковка та транспортування насіння.

Тема 5. Визначення посівних якостей лісового насіння.

Формування партії насіння, паспортизація. Правила відбору середньої проби для визначення посівних якостей насіння. Характеристика основних показників якості насіння. Державні стандарти на лісове насіння. Функції Державних лісонасінних інспекцій. Документи, що видаються Державними лісонасінними інспекціями за результатами аналізу насіння.

Практична робота № 2.

Відбір середньої проби насіння, ознайомлення з документацією на пробу (паспортом, актом відбору середньої проби, етикеткою)

Лабораторна робота № 1.

Визначення чистоти та доброякісності насіння. Визначення схожості та енергії проростання насіння.

Контрольна робота 1.

РОЗДІЛ II. ЛІСОВІ РОЗСАДНИКИ

Тема 6. Лісові розсадники та організація їх території

Поняття про розсадники. Види розсадників за призначенням, розмірами та строками діяльності. Підбір місця під розсадник. Організація території розсадника. Основні відділення розсадника. Та види садивного матеріалу, що вирощується в розсадниках. Розрахунок площі розсадника.

Тема 7. Обробіток ґрунту в розсаднику і заходи збереження та підвищення його родючості.

Значення обробітку ґрунту в розсадниках. Способи та системи обробітку ґрунту і умови їх застосування. Специфіка обробітку ґрунту в господарських відділеннях. Передпосівний та передпосадковий обробіток ґрунту. Техніка безпеки при обробітку ґрунту.

Застосування добрив при вирощуванні садивного матеріалу. Види добрив. Норми і строки внесення добрив. Вапнування та гіпсування ґрунтів. Способи

внесення добрив. Сівозміна в лісових розсадниках. Ротація та ротаційні таблиці. Застосування гербіцидів при обробітку ґрунту в розсаднику.

Тема 8. Технологія вирощування сіянців.

Види насінного спокою і способи його подолання. Способи підготовки насіння до висіванням. Види і схеми посівів в лісових розсадниках. Агротехнічні строки висіванням. Глибина загортання насіння. Норма висіву насіння та змінювання її у відповідності з посівними якостями насіння.

Догляди за посівами до появи сходів. Захист посівів від пошкодження гризунами та птахами. Догляд та сіянцями. Захист сіянців від вижимання, сходів від заморозків і вилягання.

Вирощування сіянців в умовах закритого ґрунту. Конструкції і типи теплиць. Агротехніка вирощування сіянців і режим середовища. Вирощування сіянців сосни звичайної, ялини звичайної, дуба звичайного. берези повислої, липи, клена гостролистого, ясеня звичайного.

Тема № 9. Технологія вирощування саджанців.

Мета вирощування садивного матеріалу в шкілці. Види деревних шкілок і їх призначення. Ефективність різних видів шкілок. Технологія вирощування саджанців. Значення та види вегетативного розмноження. Маточні плантації і відділення живцевих саджанців верб і тополь. Закладання маточних плантацій. Заготівля та зберігання здерев'янілих живців, закладання шкілок та агротехніка вирощування живцевих саджанців.

Відділення зеленого живцювання. Строки і техніка заготівлі зелених живців, способи їх укорінення. Стимулювання коренеутворення. Режим укорінення зелених живців. Підготовка їх до зимівлі.

Тема 10. Технічне приймання та інвентаризація садивного матеріалу в розсаднику. Викопування, прикопування, упаковка та транспортування садивного матеріалу.

Технічне приймання робіт по закладанню посівного та шкільного відділення. Строки і техніка проведення робіт.

Інвентаризація садивного матеріалу в розсадниках: строки і техніка

проведення щорічної інвентаризації розсадників.

Викопування сіянців і саджанців. Машини і механізми для викопування. Тимчасове і постійне прикопування садивного матеріалу.

Показники якості сіянців, живців: стандартизація посадковою матеріалу. Упаковка та транспортування садивного матеріалу.

Тема 11. Організація робіт в лісових розсадниках.

Форми організації праці в лісових розсадниках. Порядок планування агротехнічних заходів у розсаднику. "Типовий проєкт організації праці в базовому розсаднику". Технічне проєктування. Норми виробітку та умови преміювання. Охорона праці і техніка безпеки в лісових розсадниках. Книга лісового розсадника.

Контрольна робота №2.

РОЗДІЛ III. ВИРОЩУВАННЯ ЛІСОВИХ КУЛЬТУР

Тема 12. Загальні положення лісовирощування.

Загальні положення лісовирощування. Штучне лісорозведення та лісовідновлення. Лісокультурна площа та лісокультурний фонд. Основні категорії лісокультурних площ та черговість їх закультивування. Види і методи створення лісових культур.

Склад лісових культур. Компоненти змішаних культур та взаємовплив порід в змішаних культурах. Густота культур і розміщення посівних та садивних місць на лісокультурній площі. Способи змішування порід в культурах. Поняття про тип лісових культур. Лісорослинне районування.

Практична робота № 3.

Підбір виду, складу, способу змішування і густоти лісових культур в залежності від категорії лісокультурної площі і типу умов місцезростання. Розрахунок густоти культур і потреби в сіянцях по породах в залежності від схеми розміщення і способу змішування в лісових культурах.

Тема 13. Обробіток ґрунту під лісові культури.

Суцільний обробіток ґрунту і умови його застосування. Способи часткового

обробітку ґрунту на різних категоріях площ та в різних типах умов місцезростання. Машини і механізми для обробітку ґрунту. Забезпечення техніки безпеки. Застосування добрив при вирощуванні лісових культур. Норми, строки і способи їх внесення. Техніка безпеки при обробітку ґрунту.

Тема 14. Висівання і садіння лісу.

Переваги і недоліки способів створення лісових культур висіванням, садінням. Садіння лісових культур: садивний матеріал та підготовка його до садіння, технологія механізованого садіння в суцільних і часткових культурах, агротехнічні вимоги до виконання робіт при садінні лісових культур. Лісосадильні машини, що застосовуються на різних категоріях площ. Техніка безпеки при садінні.

Ручне садіння лісу. Знаряддя для садіння, правила садіння. Організація робіт на висіванні і садінні лісу. Форми організації праці. Техніка безпеки при сівбі лісу.

Технічне приймання лісокультурних робіт.

Реконструкція малоцінних насаджень. Способи реконструкції. Рекультивація лісових земель. Особливості створення та вирощування лісових культур на землях, що підлягають рекультивації.

Практична робота № 4..

Оформлення наряду- акту на виконання лісокультурних робіт. Підготовка до проведення технологічного інструктажу з техніки безпеки на робочому місці при садінні лісу.

Тема №15. Догляд за лісовими культурами.

Види доглядів за лісовими культурами, їх мета і умови застосування. Кількість і тривалість доглядів. Механізований догляд за суцільними та частковими лісовими культурами. Система машин і механізмів для догляду за ґрунтом в лісових культурах в залежності від категорії площ. Хімічний метод боротьби з бур'янами.

Тема 16. Культури головних деревних порід і порід цільового призначення.

Лісові культури сосни, дуба, ялини, модрини, тополі, горіхоносів, технічних верб.

Значення культур даної породи, способи створення, обробіток ґрунту, види і типи лісових культур. Склад, густина, змішування, догляд в залежності від умов місцезростання.

Тема 17. Проєктування лісових культур та оцінка їх якості.

Обстеження лісокультурних площ, які підлягають залісненню і складання проєкту лісових культур. Інвентаризація лісових культур. Атестація лісових культур. Переведення лісових культур в покриту лісом площу. Основні показники, що враховуються при цьому. Діючі положення, інструкції, державні, галузеві стандарти по проведенню щорічної інвентаризації і переведенню лісових культур в покриту лісом площу, атестацію і стандартизацію культур. Діючі документи і розпорядження Держкомітету відносно нормативної приживлюваності лісових культур і захисних насаджень. Списання загинувлих лісових культур.

Практична робота № 5.

Ознайомлення з проєктом лісових культур та його складанням. Ознайомлення з первинною документацією з інвентаризації лісових культур, розрахунок приживлюваності лісових культур, оцінка їх якості по приживлюваності, оформлення документації по переведенню лісових культур в покриту лісом площу, встановлення класу якості лісових культур.

Курсова робота. (Орієнтовна структура)

Тема : Проєктування лісових культур:

Зміст

Вступ

1. Характеристика державного підприємства , лісорослинних та природно-кліматичних умов.

2. Проєкт лісових культур.

3. Метод, спосіб і тип лісових культур.
4. Агротехніка створювання і вирощування лісових культур.
5. Розрахунково-технологічна карта на виробництво лісових культур.
6. Аналіз витрат і собівартості вирощування лісових культур.
7. Охорона праці і техніка безпеки на лісокультурних роботах.

Висновки.

Список джерел інформації.

РОЗДІЛ IV. ЛІСОВА МЕЛІОРАЦІЯ

Тема 18. Ерозія ґрунтів та боротьба з нею.

Загальні відомості про ерозію ґрунтів, ерозія водна та вітрова. Фактори, що впливають, на розвиток ерозії. Шкода, що причиняється ерозією народному господарству. Комплекс заходів (агротехнічних, гідротехнічних, лісівничих), направлених на попередження або ліквідацію наслідків водної і вітрової ерозії. Заліснення крутих схилів, берегів, водосховищ.

Тема 19. Полезахисне лісорозведення.

Коротка історія степового лісорозведення. Конструкції полезахисних лісосмуг. Економічна ефективність лісосмуг. Полезахисні лісосмуги на незрошуваних землях. Розміщення лісосмуг, конструкції, підбір порід і агротехніка вирощування полезахисних лісосмуг. Полезахисні лісосмуги на зрошуваних землях, їх розміщення, конструкція, підбір порід і агротехніка вирощування.

Тема 20. Захисні насадження на пасовищних землях.

Мета створення захисних насаджень на пасовищних землях та їх ефективність. Створення і вирощування пасовищно-захисних лісосмуг, прифермських, прикошарних та затишкових лісових насаджень.

Тема 21. Захисні насадження та заліснення пісків.

Загальна характеристика пісків, закріплення рухомих пісків. Заліснення пісків. Використання піщаних земель в с/г. Системи машин та механізмів для створення лісових насаджень на пісках.

Тема 22. Захисні насадження вздовж шляхів транспорту.

Мета створення захисних насаджень вздовж шляхів транспорту. Агротехніка створення та вирощування снігозатримуючих лісосмуг. Вітропослаблюючі, огорожуючі та піщанозахисні насадження.

Розміщення, ширина, конструкція, асортимент порід і схема змішування.

Контрольна робота №3.

Тема 23. Осушення лісових земель.

Мета і завдання лісоосушувальної меліорації. Залежність ефективності осушення від різних факторів, види осушувальних систем. Елементи осушувальної системи, їх розміщення на місцевості. Поперечний профіль, глибина каналів, ширина по дну, крутизна закладки відкосів.

РОЗДІЛ V. ОСНОВИ ПЛОДІВНИЦТВА

Тема 24. Поняття про галузь. Сорт та районований сортимент.

Значення плодівництва в н/г, породно-сортівний склад плодових та ягідних культур в садах. Поняття про сорт. Районований асортимент плодових культур для України.

Тема 25. Вирощування посадкового матеріалу плодових порід

Вирощування сортових плодових саджанців:

перше поле (поле окулянтів), посадка підщеп, догляд за ними, підготовка до окулірування. Окулірування, перевірка окулянтів, підготовка до зими, догляд за ґрунтом;

друге поле (поле однорічних саджанців) – обрізування «на щип», вирізка щипа, догляд за ґрунтом;

третє поле (поле дворічних саджанців) – закладання крони, формування крони і штамба, догляд. Викопування посадкового матеріалу та його зберігання.

Тема 26. Закладання плодового саду та догляд за ним.

Вибір місця під плодовий сад. Розміщення посадкових місць. Підбір порід та сортів для саду. Посадка саду. Догляд за ґрунтом в саду. Догляд за молодим плодовим садом: формування та обрізування крони, догляд за штаблом. Захист

молодого саду від гризунів та пошкодження дерев морозом. Догляд за садом, що плодоносить: проріджування крони, перещеплення дерев, лікування ран та дупел.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Для засвоєння знань з дисципліни «Лісові культури і лісомеліорація» використовуються такі методи навчання:

- словесні (пояснення, бесіда, лекція, дискусійне обговорення проблемних питань);

- наочні (слайдові презентації у програмі Microsoft Office PowerPoint, науково-популярні фільми, роздатковий матеріал);

Методи навчання ґрунтуються на принципах студентоцентризму та індивідуально-особистісного підходу; реалізуються через навчання на основі досліджень, посилення практичної орієнтованості та творчої спрямованості у формі комбінації лекцій та самостійної роботи з використанням елементів дистанційного навчання, в тому числі в інтерактивних методів навчання, мозкового штурму, круглих столів, робиться акцент на саморозвиток особистості та проблемно- орієнтоване навчання.

ФОРМИ КОНТРОЛЮ:

– поточний (експрес-контроль): - на заняттях проводиться усне опитування декількох студентів для з'ясування ступеня засвоєння і закріплення матеріалу лекційних занять і під час самостійного опрацювання літератури по завданню викладача;

- перевірка ведення конспектів лекцій;

- перевірка виконання завдань для самостійного опрацювання;

- рубіжний (контрольні роботи);

- підсумковий (екзамен)

Тематичне оцінювання аудиторної та самостійної роботи студентів здійснюється на основі отриманих ними поточних оцінок за усні та письмові відповіді з навчальної дисципліни, самостійні та контрольні роботи. Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється студентам у журнал академічної групи та електронний журнал після кожного контрольного заходу. Підсумковий контроль навчальної діяльності студентів здійснюється у формі екзамену.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінка на лекційному занятті виставляється за активність студента під час дискусії, якість конспекту, командні проекти, зроблені доповіді, презентації. Поточний контроль якості здобутих студентами знань здійснюється в усній і письмовій формах. Усна форма реалізується у вигляді їх опитування. Екзамен проводиться усно.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточний контроль успішності здобувачів освіти здійснюється за чотирирівневою шкалою—«2», «3», «4», «5».

«Відмінно» Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано завдання. Водночас здобувач освіти має продемонструвати вміння аналізувати і оцінювати явища, факти і процеси, застосовувати наукові методи для аналізу конкретних ситуацій, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів, докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.

«Добре» Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано 75 % завдань. Водночас здобувач освіти виявляє навички аналізувати і оцінювати явища, факти і події, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів та докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.

«Задовільно» Отримують за роботу, в якій правильно виконано 60 % завдань. При цьому здобувач освіти не виявив вміння аналізувати і оцінювати явища, факти та недостатньо обґрунтував твердження та висновки, недостатньо певно орієнтується у навчальному матеріалі.

«Незадовільно» Отримують за роботу, в якій виконано менш як 60 % завдань. При цьому здобувач освіти демонструє невміння аналізувати явища, факти, події, робити самостійні висновки та їх обґрунтувати, що свідчить про те, що студент не оволодів програмним матеріалом.

Рекомендовані питання для самостійної роботи.

Стан лісорозведення та перспективи його розвитку. Прогноз врожаю. Категорії лісівничої цінності насіння, технологія створення л/н бази.

Лісонасіннєве районування і переміщення насіння. Техніка безпеки при заготівлі та переробці л/н сировини. Упакування та транспортування насіння. Державні стандарти на лісове насіння. Застосування гербіцидів при обробітку ґрунту в розсаднику. Техніка безпеки при сівбі лісу. Техніка безпеки при сівбі лісу. Техніка безпеки при сівбі лісу. Заліснення крутих схилів, берегів водосховищ. Полезахисні лісосмуги на незрошуваних землях. Полезахисні смуги на зрошуваних землях, їх розміщення, конструкції, підбір порід і агротехніка вирощування. Створення і вирощування пасовищно-захисних лісосмуг, прифермських, при кошарних та залишкових насаджень. Використання піщаних земель в сільському господарстві. Вітропослаблюючі, огорожуючі та піщанозахисні насадження. Розміщення, ширина, конструкція, асортимент порід. Поперечний профіль, глибина каналів, ширина по дну, крутизна закладки відкосів.

Районований асортимент плодкових культур для України. Викопування садивного матеріалу та його зберігання. Догляд за молодим плодovým садом: формування та обрізування крони, догляд за штамбом. Догляд за садом, що плодоносить: проріджування крони, перещеплення дерев, лікування ран та дупел.

Перелік рекомендованих джерел інформації.

1. Гордієнко М.Г., Гузь М.М. та ін. Лісові культури, Львів.: Камула, 2005.
2. Гордієнко М.І., Фесюк А.В. Лісові культур, Київ.: ІСДО, 1995.
3. С.І.Миклуш, Ю.М.Дебринюк. В.Я.Зайчук, В.О.Крамарець Основи лісогосподарювання, - Львів: Галицька Видавнича Спілка, 2022 рік
4. Дебринюк Ю.М. Лісовирощування в Західному регіоні України, Львів.: Світ, 1994.
5. Вакулук П.Г., Самоплавський В.І. Лісовідновлення та лісорозведення в рівнинних районах України, Фастів.: Поліфаст, 1998.
6. Пилипенко О.І., Юхновський В.Ю. та ін. Лісові меліорації, Київ.: Аграрна
7. Лісовий кодекс України.
8. Інструкції, норми виробітку, рекомендації та вказівки з лісонасінної справи, вирощуванню посадкового матеріалу лісових культур і захисних насаджень. Державні стандарти на лісове насіння і посадковий матеріал.
9. Сайт ДЕРЖАВНОГО АГЕНСТВА ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

